

Informasjonspakke til møtet i Europautvalget 8. 3.2010

Det vises til innkalling til møtet i Europautvalget 8. mars 2010. Fra regjeringen møter utenriksminister Jonas Gahr Støre og landbruks- og matminister Lars Peder Brekk. Utover Europautvalget deltar også næringskomiteen.

Dagsorden for møtet ble sendt Europautvalget og de faste komiteer 1. mars 2010. Utover oversikten over aktuelle rettsakter for kommende møte i EØS-komiteen, mottar Stortinget ingen bakgrunnsinformasjon fra regjeringen knyttet til møtene i Europautvalget. Nedenfor gis imidlertid lenker til den informasjon Stortingets administrasjon (Internasjonalt sekretariat, Utredningsseksjonen og Stortingsbiblioteket) har innhentet og utarbeidet på bakgrunn av dagsorden. I tillegg finnes informasjon om øvrige aktuelle saker utover den dagsorden utenriksminister har foreslått.

Landbruks- og matministeren vil etter planen redegjøre for:

Generelt om omfanget av matområdet i EØS-avtalen, fokusering av innsatsen og satsing på nasjonale eksperter. Kort om betydningen av Lisboa-traktaten for landbruks- og matområdet, samt kjedemaktproblematikk.

Landbruk

Landbruk er ikke en del av EØS-avtalen, med unntak av veterinære saker. EFTA og EU har imidlertid inngått en bilateral avtale om handel med bearbeidede landbruksvarer (protokoll 3), og Norge og EU har en bilateral avtale om handel med basis-landbruksvarer (artikkel 19). Begge avtalene er inkludert i EØS-avtalen. Les mer om EUs felles landbrukspolitikk [her](#).

I tillegg til handelsavtalenes direkte betydning for Norge, er utviklingen i EUs fellesskapets landbrukspolitikk også av indirekte betydning for norsk landbruk og næringsmiddelindustri.

Mattrygghet

EU har etablert et omfattende regelverk som regulerer alle ledd i matkjeden. Dette lovverket er i det alt vesentlige også innført i Norge gjennom EØS-avtalen. På landbruks- og matområdet har mattrygghet lenge vært et av EUs prioriteringsområder. Spørsmål knyttet til mattrygghet og næringsmidler er også omtalt flere steder i EØS-avtalen. [Mattilsynet](#) har hovedansvaret for forvaltningen av denne lovgivningen. En norsk vitenskapskomité for mattrygghet er etablert for å assistere Mattilsynet med risikovurderinger. Norske eksperter deltar i flere komiteer og arbeidsgrupper underlagt Kommisjonen og i EUs vitenskapskomité for mattrygghet (*European Food Safety Authority*, [EFSA](#)). Arbeidsgruppene forbereder forslag til lovgivning som dekker alle steg i matkjeden. Lovgivning som er vedtatt i EU, blir løpende tatt inn i EØS-avtalen. Les mer om implementering og norsk deltakelse [her](#).

Hovedansvarlig generaldirektorat (DG) for lovgivningen som dekker matkjeden er [DG SANCO](#), Helse og Forbrukerbeskyttelse. I Norge er det [Landbruks- og matdepartementet](#), [Fiskeri- og kystdepartementet](#) og [Helse- og omsorgsdepartementet](#) som er ansvarlige for hver sine deler av arbeidet med mattrygghet og matkvalitet, dyrehelse og dyrevelferd og ernæring. Det norske [Mattilsynet](#) har siden 2004 hatt ansvaret for rettleiding innen, tilsyn med og

overvåkning av matproduksjonskjeden. Ansvar for å etterleve regelverket ligger til den enkelte virksomhet.

Betydningen av Lisboa-traktaten på landbruks- og næringsmiddelområdet

Lisboa-traktaten gjør Europaparlamentet til medlovgiver også på landbruks- og næringsmiddelområdet. Forut for Lisboa-traktaten ble saker på dette feltet kun fremlagt Europaparlamentet for høring av Rådet og Kommisjonen. Lisboa-traktaten gir også Europaparlamentet medbestemmelsesrett knyttet til de overordnede finansielle rammer for landbrukspolitikken. Europaparlamentet vil imidlertid ikke ha innflytelse på fastsettelse av priser, avgifter, støtte og kvoter. Disse beslutningene tas av Rådet alene med kvalifisert flertall. EUs landbrukspolitikk er videre et område med delt kompetanse mellom unionen og EU-landene. Dette kommer nå klart til uttrykk i traktaten. Utenriksdepartementet anser at de endringer som Lisboa-traktaten medfører knyttet til det indre marked [ikke vil få store konsekvenser](#) for Norge eller for EØS-samarbeidet. Lisboa-traktaten endrer ei heller, ifølge regjeringen, Norges folkerettslige stilling i forhold til EU.

Dyrehelse

EUs dyrehelsepolitikk 2007–2013 ble lansert i september 2007, og er fulgt opp av en [handlingsplan for dyrehelse](#). Planen omfatter bl.a. innføring av et nytt dyrehelsedirektiv. Forslag til direktiv skal legges frem i løpet av 2010, og EU-kommisjonen har gjennomført en høring om enkelte av temaene direktivet skal omfatte. I [Landbruks- og matdepartementets innspill](#) fra 22. desember i fjor legges det vekt på betydningen av å kunne beholde en strengere nasjonal og regional politikk.

Norsk landbrukssamvirke la i februar frem rapporten Landbrukets dyrehelsestrategi. Det legges vekt på at Norges gode status når det gjelder dyrehelse, og at man i tiden fremover må [jobbe aktivt for å opprettholde det nasjonale handlingsrommet](#).

I regjeringens arbeidsprogram for EØS-saker (side 19) omtales [den norske holdningen](#): «Dyrehelsestrategien og tilhørende handlingsplan vurderes ut fra norske forhold og behov. Et viktig punkt er balansen mellom offentlige og private erstatnings- og forsikringsordninger ved utbrudd av dyresjukdom. Balansepunktet vil fremstå som ulikt innenfor havbruksnæringen og tradisjonelt husdyrbruk».

Dyrevelferd

EU-kommisjonen la i 2006 frem en [handlingsplan for dyrevelferd](#). Planen gir føringer for arbeidet med dyrevern og dyrevelferd i perioden 2006–2010. I en [kronikk i Bondebladet](#) av matråd Harald Ribe og Hildegunn Gjengedal i Landbrukssamvirke nevnes følgende konkrete forslag: dyrevelferd i forbindelse med slakting, forbud mot uinnredede bur for høns, transportbestemmelser, indikatorer for god dyrevelferd og merking av matvarer som stammer fra dyr med god dyrevelferd.

I regjeringens arbeidsprogram for EØS-saker (side 19) står det at [Norge i hovedsak er positiv til handlingsplanen](#), og at «et spesielt fokus rettes mot velferd hos produksjonsdyr, samt velferd ved transport, slakting og hold av fisk». Når det gjelder hold av fisk er EU i en startfase, og det pekes på at dette arbeidet er spesielt viktig for Norge.

EFTAs overvåkingsorgan (ESA) gjennomførte i september 2009 en [kontroll av dyrehold på norske gårder](#). ESA konkluderer med at hovedinntrykket er at dyrevelferd har høy prioritet i Norge, og at norsk lovgivning på noen områder er strengere enn minimumskravene i EU. Det er imidlertid visse mangler som er avdekket. I artikkelen [Hard EU-kritikk av norsk dyrehold](#)

(Aftenposten, 23.11.09) står det at inspektørene bl.a. påtalte at syke dyr ikke får hjelp. Griser, høner og kalver har for dårlig plass, og Mattilsynet utfører alt for få kontroller.

Fiskemelsaken

Etter kritikk frå ESA [meddelte landbruks- og matdepartementet 13. januar](#) at Noreg innfører forbod mot fiskemjøl i drøvtyggarfôr. Landbruksminister Lars Peder Brekk uttala at ein var [best tent med å ikkje utfordra EU og ESA](#) i denne saka, men opplyste samtidig at målet om å få bruka fiskemjøl som fôr til storfe, sauer og geiter stod fast.

I juli i fjor kom ESA med ein [grunngjeven uttale](#) til at det framleis var lov å bruka fiskemjøl til fôring i Noreg. 18.desember gjentok ESA kritikken i ein [rapport](#), og ESA-leiar Per Sanderud kommenterte då til [Aftenposten](#) at Noreg hadde fått ein frist til å svara før saka blei tatt til EFTA-domstolen.

Forbodet mot bruk av fiskemjøl i fôringa av drøvtyggarar blei innført i EU i samband med å få stoppa utbrota av kugalskap. Men Noreg valde både i [2003](#) og [2005](#) å unngå å gjennomføra forbodet i norsk rett, sjølv om fôringsforbodet blei innlemma i EØS-avtala. Norske styresmakter har heile vegen lagt til grunn at fiskemjøl er ein trygg del av drøvtyggarfôret, noko som seinast blei påpeika i eit møte med EU-kommisjonen 8. januar.

Leiar i Noregs Bondelag, Nils T. Bjørke, [synest det er beklageleg at styresmaktene no gir etter for EU utan fagleg grunngjeving](#), og viser mellom anna til at Island har fått unntak frå forbodet.

Mattilsynet har oppgåva med regelverksendring, og har sendt [framlegg til endring av forskrifta](#) på høyring, med frist 26.mars 2010.

Forhandlingene om EØS-avtalens artikkel 19 om handel med landbruksvarer

I henhold til artikkel 19 i EØS-avtalen skal Norge og EU annethvert år gjennomgå vilkårene for handel med landbruksvarer. Målet er å gradvis liberalisere handel med landsbruksprodukter på en «...gjensidig fordelaktig basis». EU og Norge kom 28. januar til enighet om en ny avtale om handel med landbruksvarer, som man forventer vil kunne tre i kraft fra 1. januar 2011. Avtalen innebærer en økning i kvoten på ost fra 4.500 tonn til 7.200, og økte kvoter for import av storfekjøtt (900 tonn), fjørfe (800 tonn) og gris (600 tonn). Av Norges totale import av landbruksvarer kommer i dag rundt 70 prosent fra EU. Tidligere har slike handelsavtaler kun blitt oversendt Europaparlamentet til orientering. I etterkant av Lisboa-traktaten og Europaparlamentets utvidede innflytelse må avtalen nå derimot godkjennes av Parlamentet. Det vil være Europaparlamentets komiteer for henholdsvis landbruk og internasjonal handel som vil behandle avtalen mellom EU og Norge. Gitt Europaparlamentets nye rolle og myndighet kan det være noe usikkerhet knyttet til hvordan komiteen vil behandle saken. Landsbruksdepartementet har forøvrig uttalt at enigheten mellom EU og Norge om en ny avtale synes godt forankret hos EUs medlemsland. *For mer informasjon se [Faktaark](#) om EØS-avtalens Artikkel 19.*

Utenriksministeren vil etter planen å redegjøre for:

Forhandlingene om EØS-avtalens artikkel 19 om handel med landbruksvarer
Se over.

Utviklingen på Island

Den 25. januar ble det brudd i samtale mellom Island, Nederland og Storbritannia om nye lånebetingelser for ca. 30 milliarder kroner som Island har forpliktet seg til å tilbakebetale gjennom den såkalte Icesave-avtalen. Partenes endelige forhandlingstilbud er blitt [lekket til media](#).

Den islandske regjeringen holder hittil fast ved at den foreliggende IceSave-avtalen skal legges frem i en [folkeavstemning](#) 6. mars. De siste meningsmålingene viser et klart [nei-flertall](#). Det pågår nå nye samtaler mellom partene på regjeringsnivå, og den [islandske statsministeren](#) har antydnet at folkeavstemningen kan bli utsatt.

Den norske regjeringen opplyser at det de siste ukene har vært kontakt mellom norske og islandske regjeringsrepresentanter, men det har ikke kommet noen konkret forespørsel fra islandsk side om ytterligere lån fra Norge eller de øvrige nordiske landene. Regjeringens innstilling har hittil vært at støtten til Island ikke kan utbetales fullt ut før landet oppfyller sine internasjonale forpliktelser. Dette kommer blant annet til uttrykk i et [brev](#) fra statsminister Stoltenberg til hans islandske kollega.

I Stortinget foreligger det et [dokument 8-forslag](#) fra representantene Hans Olav Syversen, Dagrun Eriksen og Knut Arild Hareide, hvor regjeringen bes om snarest å gi Island en klar forsikring om at låneutbetalingene som Norge har lovet, vil bli gitt uavhengig av hva som skjer med IceSave-avtalen.

Islandsk EU-søknad

EUs behandling av Islands søknad om EU-medlemskap har kommet et skritt videre med [Kommisjonens vurdering](#) av søknaden – det såkalte *avis* – som ble avgitt 24. februar. Kommisjonen konkluderer med at Island er et stabilt demokrati, med en fungerende markedsøkonomi, og anbefaler at det innledes medlemskapsforhandlinger med Island.

Vurderingen tar i første rekke for seg områder hvor den anser at det særlig er behov for forhandlinger og tilpassing av islandsk regel- og lovverk. Fiskeripolitikk, landbrukspolitikk og regionalpolitikk anses å bli de mest utfordrende områdene. Det pekes videre på svakheter i Islands politiske og juridiske system, særlig med hensyn til politisk utnevning av dommere og nære bånd mellom politikk og næringsliv. Kommisjonen anser videre at den store konsentrasjonen av medieeierskap er problematisk, og at det er behov for bedre kontrollmekanismer for finanssektoren, herunder større uavhengighet for den islandske sentralbanken.

Så vidt kjent har både Storbritannia og Nederland – uten å lykkes – ønsket å koble Kommisjonens vurdering til IceSave-saken. Samtidig anser observatører at medlemskapsprosessen videre er klart avhengig av utfallet av IceSave-saken. Det er på ingen måte klart om Storbritannia, Nederland eller Tyskland (Forbundsdagen må først behandle Kommisjonens *avis*) går med på å gi Island formell status på EUs toppmøte (*EUs stats- og regjeringssjefer*) 25.–26. mars. Medlemskapsforhandlingene kan ikke starte før dette har funnet sted. I det *mest optimistiske* scenario vil Kommisjonens forhandlingsmandat være klart i april, forhandlingene kan startes i juni og Island kan bli medlem i løpet av 2012.

Makrellsaken: Langsiktig avtale om forvaltningen av makrell inngått med EU

Etter flere forhandlingsrunder ble Norge og EU 26. januar i år enige om en bilateral fiskeritavtale for 2010 og en langsiktig bilateral avtale om makrell. [Makrellavtalen](#) regulerer fordelingen av EUs og Norges totale makrellkvoter samt den gjensidige tilgangen til partenes fiskerisoner.

Norsk fiske etter makrell i EU-sonen ble stanset i oktober 2009 som en følge av uenighet mellom EU og Norge om tolkning av den eksisterende avtalen. Norske fiskere hadde på dette tidspunkt en resterende kvote på ca. 70 000 tonn makrell i EU-sonen. Den gjenstående kvoten vil bli fisket i 2010, hvilket bringer totalkvoten for Norge til totalt 246 000 tonn. Norske [fiskeriaktører](#) stiller seg positive til avtalen, som man anser vil gi forutsigbarhet og stabilitet i tilgangen til råstoff.

EØS/EFTA-landenes deltakelse i EUs byråer

EU har hittil opprettet 35 såkalte *agencies* – byråer – for å løse tekniske, vitenskapelige eller forvaltningsmessige oppgaver. Det er stor variasjon mellom de ulike byråene i forhold til størrelse, oppgaver og ressurser. Byråene har overtatt oppgaver både fra Kommisjonen og fra ulike mellomstatlige, europeiske organisasjoner. I tillegg kommer såkalte *Executive Agencies* som har ansvar for forvaltningen av EUs budsjettmidler innenfor de ulike EU-programmene.

I alt deltar Norge, gjennom EØS-avtalen og gjennom egne avtaler mellom Norge og EU, i 19 byråer og 19 programmer innenfor forskning, utdanning, kultur, mattrygghet, miljø, forbrukerbeskyttelse og næringsliv og entreprenørskap. Til sammen betalte Norge 1,66 milliarder kroner for å være med i EUs byråer og programmer i 2009. EØS-avtalen gir ingen formell rett til å delta i byråene, selv ikke der det er klart at fagområdet er EØS-relevant. Felles for EØS/EFTA-deltakelsen i de byråene som er fremforhandlet til nå, er at norske styrerepresentanter har *møte-, forslags- og talerett, men ikke stemmerett*. I et [notat](#) beskriver den norske EU-delegasjonen spørsmålet om norsk deltagelse i byråene som en av de største utfordringene for EØS-samarbeidet dersom utviklingen går i retning av at stadig flere politiske beslutninger blir fattet i disse organene, slik det anbefales i ferske [evalueringer](#), og ikke i Kommisjonen. For en oversikt over hvilke byråer vi er med i, se [her](#).

Når det gjelder Norges deltakelsen i de planlagte finanstilsynene, er noe fortsatt uklart. Det kan se ut som deltakelsen i de såkalte mikrotilsynene (bank, forsikring, verdipapirer) er uproblematisk, mens deltakelsen i European Systemic Risk Board er usikker. I det opprinnelige utkastet til direktiv var ikke Norge inkludert. EU har antydnet at en representant fra EØS-landene kan møte på ad hoc-basis, men Norge vil forsøke å få en fastere tilknytning på permanent basis.

Andre aktuelle saker

Bruk av kjøttklister

EUs faste komité for matkjeden og dyrehelse (SCFCAH) vedtok 8. februar 2010 at det skal være [tillatt å bruke enzymet trombin](#), populært kalt kjøttklister. Enzymet gjør at man kan lime små kjøttbiter sammen så det fremstår som en større biff eller stek. Vedtaket er gjort med utgangspunkt i et av matsminkedirektivene (Dir 95/2/EF), og vil gjelde for Norge. [Folketingets Europautvalg er kritisk](#) til forslaget, og Danmark stemte imot på møtet i SCFCAH.

Ifølge NRK er [Mattilsynet negativt](#) til bruk av kjøttklister, bl.a. ut fra et hygieneaspekt, men tilsynet mener at det vil komme et obligatorisk merkekrav, hvor det skal stå at det er kombinerte kjøttprodukter. Europaparlamentet har tre måneder på seg til å komme med

synspunkter før det vedtas av EU-kommisjonen. I en artikkel i Aftenbladet skriver EU-parlamentariker Åsa Westlund og medlem av Riksdagen Anders Ygeman at [sosialdemokratene i Europaparlamentene vil gjøre alt for å motvirke en godkjenning](#).

Forslag til forordning om matinformasjon til forbrukere

Forslag til en ny forordning om matmerking ble lagt frem i januar 2008. Forordningen skal samle EUs gjeldende merkebestemmelser i én forordning. Det har vært stor politisk uenighet om forslaget. Landbruksministrene i EU behandlet på sitt møte 15. desember 2009 en oppsummerende [statusrapport](#) fra det svenske formannskapet. Uenigheten er bl.a. knyttet til obligatorisk informasjon om veiledende daglig inntak av næringsstoffer, angitt som en prosentandel (Guideline daily amount – GDA).

I regjeringens [EØS-notat](#) står det at Mattilsynet mener at slik GDA-merking kan inneholde elementer som kan anses som misvisende og villedende. Det er også uenighet om krav til opprinnelsesmerking, hvilke matvarer som skal merkes, hvilke innholdsstoffer som skal være pliktige å oppgi, og hvordan forpakningene skal merkes (skriftstørrelse, fargekoder og hvor).

Forordningen behandles i tre komiteer i Europaparlamentet. Det er fremmet mange endringsforslag. I en rapport fra den norske EU-delegasjonen omtales et [møte mellom norske myndigheter og saksordfører Renate Sommer i Europaparlamentet](#) den 8. desember i fjor. Det pekes på at enkelte av hennes anbefalinger er i tråd med norske synspunkter, mens flere anses lite tjenlige av norske helsemyndigheter. Den 16. mars skal parlamentets komite for matsikkerhet ha avstemning. Plenumsbehandling forventes i juni 2010. I en artikkel i Euractiv i dag vises det til at [næringsmiddelindustrien er bekymret](#) for at et kompromiss i parlamentet vil føre til at for mye informasjon vil bli påbud på fronten av forpakningen. Holger Krahmer (ALDE) er skeptisk til et forslag fra industrien om kun å ha informasjon om kaloriinnhold på forsiden, og han mener det er fare for at GDA-systemet kan brukes til markedsføring heller enn informasjon.

Stortingsrepresentanter i Brussel for diskusjoner om fisk og EØS

EFTA-parlamentarikerkomiteen møttes i Brussel 22.–23. februar for samtaler i sammenheng med faste delegasjonsmøter. Færøyene deltok som observatør. Fra Norge deltok medlemmer av Stortingets EFTA/EØS-delegasjon samt representanter fra næringskomiteen.

På dagsordenen stod fiskeripolitikk, frihandel og EØS-avtalens utvikling, hvorav diskusjoner angående EUs grønnbok om reform av fiskeripolitikken fikk høy prioritet, siden dette er et felt av stor betydning også for Norge. Til stede på møtet var også representanter fra Europaparlamentets næringskomité (IMCO) for å diskutere funksjonen av EØS-samarbeidet. Europaparlamentets næringskomité har selv tatt initiativ til å vurdere EØS-avtalen i forbindelse med Parlamentets styrkede rolle og økende betydning som resultat av Lisboa-traktaten.

Europaparlamentet har vist stor interesse og engasjement for EØS' fremtid. Den regelmessige kontakten mellom Europaparlamentet og EØS/EFTA-landenes parlamentarikere er dermed meget viktig, og vil kunne ha stor betydning.

Den norske delegasjonen, sammen med representanter fra Island og Færøyene, besøkte også Europaparlamentets fiskerikomité (PECH) for inngående diskusjoner om europeisk fiskeripolitikk.

Tysk implementering av datalagringsdirektivet er grunnlovsstridig

Den tyske forfatningsdomstolen avgjorde tirsdag at [loven som implementerer datalagringsdirektivet er grunnlovstridig](#). Den norske EU-delegasjon understreker i en [pressemelding](#) at den tyske domstolen ikke bestrider EU-direktivet som sådan. Domstolen mener lagringen av data ikke er sikker nok, og at det må være en åpen kontroll med bruken av dem. Innsyn i bruk av dataene kan bare skje “*...if that is necessary in individual cases and ordered by a judge*”. Dataene som er lagret til nå må slettes, og dagens lov er satt til side frem til endringer er gjennomført. Liv Signe Navarsete hevder til NTB at dommen må få [konsekvenser for Norge](#), og at Norge tidligst kan ta standpunkt til direktivet til høsten, etter at EU har gjennomført sin evaluering. For mer info, se [dommen](#) og [pressemeldingen](#).

Revisjon av EUs fiskeripolitikk

EU reviderer sin felles fiskeripolitikk med utgangspunkt i Kommisjonens såkalte [grønnbok om fiskeripolitikken](#). Mer enn 80 prosent av fiskebestanden i europeisk farvann er overfisket og 30 prosent utenfor trygge biologiske grenser, hvilket betyr at [behovet for endringer er presserende](#).

Grønnboken tar opp følgende problemområder:

- Overfiske og utkast av fisk
- Overkapasitet i fiskeflåten
- Minskende fiskebestander
- Til dels store subsidier
- Men likevel økonomisk lite bærekraftig

Årsakene er:

- Uklare politiske mål
- Beslutningsprosesser som oppmuntrer til kortsiktige løsninger
- Rammeverk som ikke gir sektoren ansvar
- Mangel på kontroll, politisk og innen sektoren selv
- Økonomiske støtteordninger som fremmer, heller enn hindrer, overfiske

Det er gjennomført en høringsrunde, og resultatet publiseres i løpet av mars-april. Fra Norge har [Fiskeri- og kystdepartementet](#), [Fiskeri- og havbruksnæringens landforening](#), [Vestlandsrådet](#) og [North Norway European Office](#) (Troms og Nordland fylkeskommuner) gitt innspill.

Fiskerikomiteen i EU-parlamentet behandlet 27. januar 2010 den såkalte [Neves-rapporten](#) med 15 mot 9 stemmer, og understreket målene med fiskeripolitikken slik:

- Beskyttelse av fiskebestandene (miljøvern-dimensjonen)
- Akseptable levekår for fiskere (den sosiale dimensjonen)
- Økonomisk lønnsomhet (den økonomiske dimensjonen)

Rapporten ble [behandlet i EU-parlamentet](#) 25. februar 2010 med 456 mot 50 stemmer. Fremover ventes en konsekvensutredning og muligens flere høringer før Kommisjonen kommer med utkast til lovgivning som vedtas av Parlamentet og Rådet i løpet av 2012. Parlamentet ønsker at reformen skal være klar i begynnelsen av 2011, slik at det tas hensyn til den i forhandlingene om de finansielle perspektivene for perioden 2014-2020.

